การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนกับการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

A Comparative Study of Learning Outcomes with the Development of Cognitive Skills, and Metacognition of Nursing Students at Nakhon Pathom Rajabhat University

วริยา จันทร์ขำ

การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
kanyayon3@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนกับการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญา กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (specified sampling) จำนวน 52 คน แบ่งระดับผลการเรียนเป็น 2 ระดับคือ ผลการเรียนระดับปกติ จำนวน 34 คน และผลการเรียนระดับเกียรตินิยม จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะการเรียนรู้แบบอภิปัญญา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent t-test ผลการวิจัยพบว่าทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยมไม่มีแตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผลการเรียน การพัฒนาทักษะความคิด คุณลักษณะแบบอภิปัญญา นักศึกษาพยาบาลศาสตร์

Abstract

This research objective was to study a comparing the results of the study and development of the cognitive skills and metacognition characteristics of the fourth year nursing students at Nakhon Pathom Rajabhat University. The 52 sample were the fourth year nursing students who have taking a course practicums nursing. They were chosen based on a stratified random sampling technique with 2 group 1) A normal grade point average 34 students and 2) A honor 18 students. The measurements were use developing cognitive skills and metacognitive skills questionnaire. The data were analyzed using by descriptive statistics: percentage, means, and standard deviation and Independent t-test. The result finding: The cognitive skills and metacognitive attributes of nursing students with honors and normal achievement group were not difference significantly at p-value 0.05.

Keywords: learning outcomes, develop of cognitive skills, metacognitive, nursing students

1. บทนำ

ปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการแข่งขันสูง ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นอย่าง รวดเร็วและตลอดเวลาทั้งในสถานการณ์ของโลกและในประเทศไทย “เด็กรุ่นใหม่” ที่มีอายุในช่วง 16-30 ปี ที่เกิดมากับความเพียบพร้อมและความสับสนตลอด จนความสงสัยที่เรียกกันว่า“Y Generation” หรือ “เด็ก Generation Y” ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก และเป็นช่วงอายุเดียวกันกับนักศึกษาพยาบาล (เยาวลักษณ์ โพธิดารา, 2554) ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 18-21 ปี ซึ่งกลุ่มนี้มีลักษณะสำคัญคือ มีความเป็นตัวของตัวเอง และเชื่อมั่นในตนเองสูง มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนยุคเดิมคือพึ่งพาเทคโนโลยีสูง จึงทำมีความคิดรวดเร็ว ตัดสินใจรวดเร็ว คุณลักษณะดังกล่าวมีผลต่อการจัดระบบการศึกษาพยาบาล ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเองสร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเองและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น (Active Learning) การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งเน้นการใช้ปัญหาเป็นหลัก โดยเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้รับฟังความรู้ (Passive Learning) เป็นผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) (นภาพร พุฒิวณิชย, 2560) บทบาทผู้เรียนในการเรียนรู้วิธีนี้เป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองตามกระบวนการ การควบคุมตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ วิธีการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวทักษะการทำงานเป็นทีม และการให้ข้อมูลป้อนกลับสะท้อนความรู้สึกนึกคิดในประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเพื่อนและตนเอง จึงเป็นทักษะสำคัญ (สมจิตต์ สินธุชัย, 2556)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า อภิปัญญา (Metacognition)มีการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยอย่างเป็นทางการของ ราชบัณฑิตยสถาน (2550) โดยให้ความหมายคำว่า อภิปัญญา คือ การตระหนักรู้ ความคิดหรือรู้ เกี่ยวกับกิจกรรมทางปัญญาของตน และมีการสรุปความหมายของคำว่า“อภิปัญญา” คือ ความสามารถของบุคคลที่มีต่อกระบวนการคิดของตนเอง รับรู้ว่าสิ่งใดเหมาะสมกับธรรมชาติของตนเองในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถเลือกกลวิธีในการวางแผน กำกับควบคุม และประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้ เพื่อให้การเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานต่างๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบ 3 อย่างคือ ความรู้ การควบคุม ตนเอง และความตระหนักต่อกระบวนการคิด โดยคุณลักษณะแบบอภิปัญญา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเอง ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาใช้ปัญหาเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เกิดทักษะทางปัญญา เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ในบริบทการศึกษา วิชาชีพการพยาบาล มีระบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มุ่งเน้นพัฒนาทักษะและฝึกการกำกับตนเอง เพื่อทำให้นักศึกษาพยาบาล สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ ความรู้ด้วยตนเอง โดยคิดวิเคราะห์โดยใช้ปัญหาทางการพยาบาลเป็นหลัก ก่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ความรู้อย่างลึกซึ้ง สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์สำหรับอาชีพพยาบาลในอนาคต ที่ต้องประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ภาวนา กีรติยุตวงศ, 2558)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของการเป็นพยาบาลวิชาชีพที่จะต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อวางแผนให้การพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ในทางการบำบัดทางการพยาบาล การศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนต่อการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญาของนักศึกษา โดยใช้ผลการศึกษาทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการแก้ไขปัญหาแบบความคิดอภิปัญญาระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลทางการเรียนต่อการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะการเรียนรู้แบบอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อหาความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีอิสระต่อกัน

S1	S2

เพื่อเปรียบเทียบค่าความแตกต่างระหว่างผลการเรียนกับการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะการเรียนรู้แบบอภิปัญญาของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบ ที (Independent T-test)

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยผู้วิจัยได้ใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยแทนค่าสูตร YAMANE (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 52 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นขั้น (Stratified Random Sampling)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย การใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียนการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์มากน้อยเพียงใน (จำนวน 5 ข้อ)

ส่วนที่ 2 เครื่องมือวิจัยการพัฒนาทักษะความคิดอภิปัญญา ได้แก่ ด้านความรู้ การควบคุมตนเอง การตระหนักต่อกระบวนการคิด (สุภัสสร สิงห์โส, 2558) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

0 คะแนน หมายถึง เท่าเดิม (0 คะแนน= E)

1 คะแนน หมายถึง เพิ่มเล็กน้อย (1-2 คะแนน= D)

2 คะแนน หมายถึง เพิ่มปานกลาง (3-5 คะแนน= C)

3 คะแนน หมายถึง เพิ่มมาก (6-7 คะแนน= B)

4 คะแนน หมายถึง เพิ่มมากขึ้นมากจนน่าพอใจ (8-10 คะแนน= A)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือผู้วิจัย ทำการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงสร้างและขอบเขตของเนื้อหาที่ พัฒนาเครื่องมือโดยใช้การพัฒนาทักษะความคิดอภิปัญญาของสุภัสสร สิงห์โส มาพัฒนาทำการตรวจสอบคุณภาพในด้านภาษาและการนำไปใช้ จากนั้น นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ควบคุมงานวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษาและความชัดเจนของ

ภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลชั้นปี 4 ของสถาบันอื่น วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) หาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาธ (Chronbach's Coefficience) 0.70

6. วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวมรวบข้อมูล

การดำเนินมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์ กลุ่มตัวอย่างโดยแนะนำตัวเองอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างทราบ อธิบายถึงวิธีการสอบถามให้เข้าใจอย่างละเอียด และลงนามยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยเมื่อเต็มใจเข้าร่วมการวิจัย

3. เก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่มีผลการเรียนปกติและกลุ่มที่มีผลการเรียนระดับเกียตินิยม

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent t-test

8. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 94.2 ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 มีอายุ 21 ปี กลุ่มที่มีระดับผลการเรียนปกติร้อยละ65.4 การทบทวนบทเรียนส่วนใหญ่อ่านหนังสือบางครั้ง ร้อยละ55.8 เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาทักษะความคิดอภิปัญญา

คุณลักษณะอภิปัญญา	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1. ด้านความรู้				
1.1 มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาที่เรียน	1	4	2.65	0.55
1.2 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้โดยคิดเปรียบเทียบจากสถานการณ์จำลองได้	1	4	2.75	0.58
1.3 ท่านคิดว่าสามารถอธิบายความรู้ที่ตนเองปฏิบัติได้	1	4	2.78	0.57
2. การควบคุมตนเอง				
2.1 สามารถบอกพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรค การเรียนของตนเองได้	2	4	3.09	0.60
2.2 เลือกวิธีการเรียนรู้และการวางแผนเพื่อนำไปใช้ในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2	4	3.00	0.56
2.3 สามารถควบคุมตนเองได้				
-เล่นโทรศัพท์	0	4	2.57	0.87
-พูดคุยกับเพื่อนในขณะเรียน	0	4	2.53	0.99
-หลับในห้องเรียน	0	4	2.61	1.03

คุณลักษณะอภิปัญญา	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
-ใจลอยในขณะนี้เรียน	0	4	2.50	0.95
-ลุกออกจากห้องเรียนโดยไม่มีสาเหตุที่จำเป็น	0	4	2.44	1.12
-ควบคุมตนเองในการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนได้	0	4	2.44	1.05
-ตั้งใจเรียนตั้งแต่ต้นชั่วโมงจนจบชั่วโมงเรียน	0	4	2.51	0.98
3. การตระหนักรู้ 3.1 ผู้เรียนสามารถอธิบายเหตุผลที่ปฏิบัติตามความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้	0	4	2.73	0.84
3.2 ผู้เรียนสามารถอธิบายความคิดของผู้อื่นได้	0	4	2.63	0.86

จากตาราง พบว่า 1) ด้านความรู้ พบว่านักศึกษาพยาบาล มีคะแนนเฉลี่ย 2.73 คะแนน 2) การควบคุมตนเอง พบว่านักศึกษาพยาบาล มีคะแนนเฉลี่ย 2.63 คะแนน 3) การตระหนักรู้ พบว่านักศึกษาพยาบาล มีคะแนนเฉลี่ย 2.6827 คะแนน

ตารางที่ 2 ทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญา

คะแนนรวม ทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบอภิปัญญา	N	Mean	S.D.	t	sig
เกียรตินิยม	18	37.8333	8.91298	0.328	0.728
ปกติ	34	37.0000	8.34484		

จากตาราง คุณลักษณะแบบอภิปัญญาพบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม มีคะแนนรวมอภิปัญญาไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนต่อการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะการเรียนรู้แบบอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 94.2 ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 มีอายุ 21 ปี กลุ่มที่มีระดับผลการเรียนปกติร้อยละ 65.4 การทบทวนบทเรียนส่วนใหญ่อ่านหนังสือบางครั้ง ร้อยละ 55.8 เรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามก่อนและหลังของทักษะความคิดและอภิปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านความรู้ พบว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม มีคะแนนด้านความรู้ไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ P-value = 0.41 ด้านการควบคุมตนเอง พบว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม มีคะแนนด้านการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ P-value = 0.75 ด้านการตระหนักรู้ พบว่านักศึกษา ที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม มีคะแนนด้านการตระหนักรู้ไม่แตกต่างกับนักศึกษา ที่มีผลการเรียนระดับปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ P-value = 0.62

คุณลักษณะแบบอภิปัญญาโดยรวม พบว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม มีคะแนนรวมอภิปัญญาไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ P-value = 0.728

9. การอภิปรายผล

จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 52 คน ที่มีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม มีทักษะความคิดและอภิปัญญา ได้แก่ ด้านความรู้ การควบคุมตนเอง และการตระหนักรู้ไม่แตกต่างกับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ที่มีผลการเรียนระดับปกติ เนื่องจาก ระบบการเรียนการสอนสาขาการพยาบาลศาสตร์ ใช้กระบวนการเรียนการสอน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษาต้องผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ในกรณีของตนเอง ซึ่งหลักการเดี่ยวกันแต่อาจมีความแตกต่างในลายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งการวัดและประเมินผลในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อาจมีความแตกต่างกันในรายกรณี แต่ทักษะความคิดและอภิปัญญาของนักศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งการศึกษาของ จันทรา พรหมน้อย (2555) ที่ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนว่า ควรใช้เทคนิคการสอนที่ส่งเสริมความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การสะท้อนคิดที่ครอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งก่อให้เกิดคุณลักษณะแบบอภิปัญญาได้

10. ข้อเสนอแนะ

แนวทางการทำแบบทดสอบทักษะความคิดแบบมือภิปัญญาควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เขียนอภิปรายถึงความคิดความตระหนักว่าตนคิดอะไร เพราะเหตุใด วิเคราะห์ตนเอง และรับฟังคำวิจารณ์จากเพื่อนและอาจารย์อย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถพัฒนาทักษะความคิดแบบมือภิปัญญา

11. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรฝึกให้นักศึกษาสามารถสรุปและประเมินด้วยตนเองและสามารถนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ในความคิดแบบมือภิปัญญาในชีวิตประจำวันได้

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่นอกเหนือตัวแปรคุณลักษณะแบบอภิปัญญา เช่น สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ระยะเวลาในการเรียนและทบทวน

12. เอกสารอ้างอิง

นภาพร พุฒิวณิชย. (2560). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพต่อทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล, **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**, 4 (1), 1-14.

จันทรา พรหมน้อย. (2555). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร. **วิทยาลัยพยาบาลสงขลานครินทร**, 32, 1-12.

เยาวลักษณ์ โพธิดารา. (2554). การจัดการศึกษาทางการพยาบาล: สำหรับนักศึกษา Generation Y. **วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ,** 34 (2): 61-39.

สมจิตต์ สินธุชัย. (2556). **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก. Knowledge Management BCNS**. สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 60 จาก http://km-bcns.blogspot.com/2013/07/21-21-active-learning-problembased.Html

สุภัสสร สิงห์โส, 2558. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องเซลล์ของสิ่งมีชีวิตโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 18 (3), 202-211.